

УДК 027.021НаУКМА:025.12]:090.1Бал](045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2021.2(295).40-45

Ольга Копитова,
бібліотекар інформаційно-бібліографічного відділу
Наукової бібліотеки НаУКМА,
e-mail: o.kopitova@ukma.edu.ua

Приватна книжкова колекція Т. Балабушевич

У статті досліджено приватну книжкову колекцію доцента кафедри історії Національного університету "Києво-Могилянська академія" (НаУКМА) Т. Балабушевич у Науковій бібліотеці НаУКМА. Зібрання віддзеркалює особисті та наукові інтереси власниці, свідчить про її загальну ерудованість, тривалі академічні пошуки й творчі зв'язки з іншими вченими. Бібліотека охоплює не лише художню літературу, а й видання зі всесвітньої та вітчизняної історії, політології, економіки, географії, літературознавства.

Подано загальну характеристику колекції, докладно розглянуто маргіналії, дарчі написи та екслібриси. З'ясовано, що зібрання здебільшого складають книги — 79% фонду, решту — періодичні видання та окремі статті, отримані з наукових журналів. Хронологічно колекція охоплює межі від 1905 до 2019 р. Її мовний склад доволі різноманітний, наявні видання російською, українською, польською, білоруською, іспанською, італійською, литовською, німецькою, словацькою, угорською, фінською, французькою та чеською мовами. У колекції репрезентовано книжки, надруковані видавництвами України, Росії, Польщі, США, Чехії, Великої Британії, Німеччини та інших країн.

Визначено актуальність колекції як для дослідників всесвітньої історії, зокрема Східної Європи й України, так і для політологів та правників.

Ключові слова: книжкова колекція; приватна колекція; наукова бібліотека НаУКМА; Тетяна Балабушевич; Києво-Могилянська академія; історія; Україна; Східна Європа

Постановка проблеми. Наукову бібліотеку Національного університету "Києво-Могилянська академія" було відроджено 1991 р. разом із навчальним закладом. Перші надходження до фондів датовано люгим 1992 р. Поміж них переважають видання викладачів університету, які продовжили давню традицію дарування приватних бібліотек, започатковану Петром Могилою [1]. Історія особових книжкових колекцій Наукової бібліотеки НаУКМА є яскравим прикладом меценатського руху діячів з усього світу.

Дослідження приватних колекцій цікаве з погляду вивчення особистості власника, його творчого та наукового шляху, крім того, додатковим джерелом можуть слугувати робочі замітки чи записи на полях книг, що дає змогу скласти повніше уявлення про персоналію.

Приватні книжкові колекції також можна вивчати крізь призму епохи та місця, в яких жив і працював власник, що допоможе увиразнити картину тогочасних реалій.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Упродовж тривалого періоду бібліотека НаУКМА збирає, зберігає та вивчає приватні колекції окремих представників української культури та науки, викладачів і професорів закладу.

На основі досліджених колекцій бібліотечні фахівці оприлюднюють наукові публікації, укладають бібліографічні покажчики, паспорти приватних зібрань, путівники.

Нині дослідженими є особові колекції В'ячеслава Брюховецького [2], Марти Богачевської-Хомяк [3], Олега Зуєвського [4], Віри Вовк (Селянської) [5], Сергія Білоконя [6], родини Ярем [7], Ярослава Головача [8]. Окремо варто виділити колекції Тетяни та Омеляна Антоновичів [9], Джеймса Мейса [10; 11] та Омеляна Пріцака [12—20], котрі активно вивчають і популяризують.

Наприкінці 2004 р. Наукова бібліотека Національного університету "Києво-Могилянська академія" поповнилася ще однією приватною колекцією. Власну книгозбірню подарувала кандидат історичних наук,

доцент кафедри історії НаУКМА Тетяна Аркадіївна Балабушевич. Зібрання налічує 773 примірники книг, довідкових та періодичних видань і постійно поповнюється. Його склад відображено в електронному каталозі Наукової бібліотеки, проте він потребує ґрунтовнішого дослідження.

Метою статті є аналіз особової книжкової колекції Тетяни Аркадіївни Балабушевич у складі фонду Наукової бібліотеки Національного університету "Києво-Могилянська академія", а також опис маргіналії, дарчих написів та екслібрисів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Т. Балабушевич народилася 1945 р. у родині лікарів у Києві. Закінчила історичний факультет Київського державного університету. Згодом кілька років викладала історію в сільській школі на Київщині. Працювала редактором та консультантом часопису "УТОПШ". Від 1972 р. Тетяна Аркадіївна була аспіранткою кафедри середніх віків історичного факультету Київського державного університету, а також працювала молодшим науковим співробітником сектору спеціальних історичних дисциплін Інституту історії АН УРСР. У 1975 р. захистила кандидатську дисертацію за темою "Магнатське господарство Львівської землі Речі Посполитої 30-х — першої пол. 70-х рр. XVIII ст.". Згодом працювала старшим викладачем Чернігівського педагогічного інституту та старшим науковим співробітником сектору спеціальних історичних дисциплін Інституту історії. Від 1993 р. Т. Балабушевич — доцент кафедри історії факультету гуманітарних наук НаУКМА [21].

Тетяна Аркадіївна — дослідниця економічної історії України XVI—XVIII ст., історичної географії, наукової бібліографії історії. Її фахові інтереси становлять економічна історія, історична географія, історія монархії Габсбургів. Поміж досліджень ученої виокремимо такі: "Територіальний поділ праці в ремеслах і промислах України у XVI—XVIII ст. (Географічний фактор в історичному процесі)" (1990), "Те-

риторія і межі правобережних козацьких полків (Проблеми історичної географії)" (1992), "Аграрна історія Галичини середини XVIII ст." (1993).

Приватна книжкова колекція Т. Балабушевич зберігається у приміщенні Філологічної бібліотеки, й лише вісім примірників — у Бібліотеці рідкісних та цінних видань. Більшу частину зібрання становлять книжки XX ст., видані в Україні, на території Європи та Північної Америки.

У Бібліотеці рідкісних та цінних видань зберігається література, що здебільшого належить до першої половини XX ст. Найстаріше видання — "Historia ustroju Polski w zagysie" С. Кутшеби — датовано 1905 р. і видано у Львові та Варшаві. Відреставрована книга містить на сторінках помітки, виконані простим олівцем.

Процес реставрації також пройшли польськомовні праці "Królestwo szczęścia" Дж. Крішнамурті (1929) і "Kultura prapolska" Ю. Костшевського (1947).

"Анархія по Прудону" Дж. Гильома 1907 р. і "Краткий курсь історії русской словесности: с древнѣйшихъ временъ до конца XVIII вѣка" В. Саводника 1914 р. надруковано російською мовою згідно з нормами дореволюційної орфографії. В обох виданнях пошкоджено палітурки.

У Бібліотеці рідкісних та цінних видань також зберігаються такі книги: "Jazykovednâe glosy k ècesko-slovenskej otâazke" Л. Новака 1936 р., "Rozbiory i odrodzenie Rzeczypospolitej: zagadnienie prawa międzynarodowego" С. Губерта 1937 р. і "Дипломатическая борьба в годы Первой мировой войны" Ф. Нотовича 1947 р.

Екслібрис Т. Балабушевич містять 660 примірників видань колекції (85% книгозбірні). Книжковий знак виконано у вигляді гусені в окулярах, що читає книгу, та доповнено написом "З книжок Т. Балабушевич". Праці "Ukraine's Way to the European Union: view from Ukraine" І. Бураковського та В. Білецького й "Die Europäische Union" М. Фріцлера й Г. Унсера також мають екслібрис Л. Тупчієнка — професора кафедри політології та соціальних технологій НАУ. Екслібрис зображує дитину зі стилусом, яка сидить поблизу лева.

Приватну колекцію Т. Балабушевич здебільшого складають книги — 79%; 13% припадає на періодичні видання, однак більшість назв репрезентовано лише у кількох примірниках; 8% становлять окремі статті, отримані з наукових журналів.

Хронологічно колекція охоплює XX та XXI ст.: від 1905 до 2019 р. Точної дати випуску семи видань достеменно не відомо, однак їх впевнено можна віднести до XX ст.

За хронологічним показником, найбільшу частину фонду бібліотеки Т. Балабушевич було надруковано впродовж 2000—2009 рр. — 28%; 1990—1999 рр. — 27%; 1980—1989 рр. — 15%; 1970—1979 рр. — 12%; 1960—1969 рр. — 9%; 1950—1959 рр. — 5%; 2010—2019 — лише 2%.

Мовний склад колекції доволі різноманітний: 45% становить україномовна література, 25% — російськомовна, видана переважно в радянський період, 14% — література польською мовою і 11% — англійською. Наявні також видання білоруською, іспанською, італійською, литовською, німецькою, словацькою, угорською, фінською, французькою та чеською мовами.

Книжкове зібрання Т. Балабушевич має широку географію й містить літературу, надруковану видавництвами України — 48%, Росії — 18%, Польщі — 15%, США — 5%, Чехії — 3%, Великої Британії — 2%, Німеччини — 2%, Австрії, Бельгії, Білорусі, Грузії, Естонії, Іспанії, Італії, Канади, Латвії, Литви, Люксембургу, Молдови, Нідерландів, Словаччини, Угорщини, Фінляндії, Франції, Швейцарії, Швеції. Варто зауважити, що більшість українських видань оприлюднено після 1991 р., а російських — до 1991 р.

Чимало українських книжок — 85% — випущено в Києві, переважно Видавничим домом "Києво-Могилянська академія", видавництвами Київського національного університету імені Тараса Шевченка та різноманітних наукових установ, видавництвами "Вища школа", "Дніпро", "Дух і Літера", "Критика", "Наукова думка", "Основи", "Стилос", "Смолоסקип" тощо. У колекції також репрезентовано продукцію видавництва Львова (6%), Артемівська, Дніпра, Донецька, Дрогобича, Одеси, Острога, Харкова та інших українських міст.

Російські видання надруковано переважно в московських видавництвах "Наука", "Прогрес", "Прогресвищення", "Художественная литература", "Государственное издательство политической литературы", "Издательство Академии наук СССР" тощо. Висока частка такої літератури у приватній колекції Тетяни Аркадіївни пояснюється тим, що тривалий час Москва була науковим, культурним, політичним і видавничим центром СРСР, до складу якого входила й Україна.

Галузева структура колекції відбиває інтереси її власниці, зокрема чверть видань присвячено всесвітній та вітчизняній історії. Чимало у фонді й праць, що торкаються політичних питань: національних і міжнародних рухів, аспектів діяльності державної влади, а також економіки й географії, статистичних даних.

Майже 14% припадає на видання з літературознавства та художню літературу, поміж яких багато взірців вітчизняної та світової класики, зокрема твори Г. Гейне, Ч. Дікенса, А. Чехова, Т. Шевченка О. Довженка, І. Драча, Б. Олійника, Д. Павличка та інших відомих письменників.

У приватній колекції також наявні книги з філософії, етики, мистецтвознавства, релігієзнавства, сільського господарства, організації підприємств.

За типами видань — матеріали та програми конференцій, навчальні посібники, довідники, бібліографічні каталоги й автореферати дисертацій.

Автограф Тетяни Аркадіївни містять 535 примірників видань колекції. Дарчі написи на книжках можна поділити на дві групи: адресовані безпосередньо Тетяні Аркадіївни чи іншим особам.

Примірники, що містять дарчі написи, адресовані стороннім особам, дають змогу визначити попереднього власника. Наприклад, на форзаці кількох томів "Ежегодника Большой Советской Энциклопедии", в "Государственном пятилетнем плане развития народного хозяйства СССР на 1971—1975 годы", в I і III томах "Итогов Всесоюзной переписи населения 1970 года", а також п'яти примірників статистичного щорічника "Народное хозяйство СССР", у міжнародному щорічнику "Политика и экономика" за 1972 і 1976 рр. містяться звертання "Дорогой Кирюша!.." з подаль-

шим спонуканням до вивчення статистичних даних та аналізу статей. Написи належать П. Максименку — "зав. отделом нормативной и проектной документации ВНИПИ труда в строительстве Госстроя СССР" і датовано 70—80-ми рр. XX ст.

М. Кірсенку, професору кафедри історії НаУКМА, адресовано напис на авторефераті дисертації "Внешне-политическая деятельность организации освобождения Палестины (1973—1978)" С. Хуснія: "Уважаемому Кирсенко М. В. от Джикана"; у монографії С. Галаки "Проблема нерозповсюдження ядерної зброї у міжнародних відносинах": "Шановному Михайлу Володимировичу від автора з надією на співпрацю"; у праці "Новые и независимые государства Центральной Азии в системе современных международных отношений" Р. Джангушина: "Михайлу Кирсенко — с глубоким уважением"; у виданні "Україна багатопартійна": "Шановному Михайлу Володимировичу Кірсенку із щирою повагою і сподіванням на плідне співробітництво 26.III.92"; у книзі "History of Ukraine": "Високошановному професору Михайлу Кірсенку з найкращими побажаннями. 29.08.07.", а також на сторінках книги "Греко-советские взаимосвязи: экономика, наука, культура (1924—1991)" Н. Терентьевої: "Дорогому и любимому Михайлу Владимировичу с огромным уважением и благодарностью за помощь 1.06.93". Автор видання "NATO: an institution under threat?" Я. Гоніг залишив такий напис: "To Professor Kirsenko, with best wishes". М. Михайлуці належить дарчий напис на власній монографії "Православна церква на Півдні України в роки Другої світової війни (1939—1945)": "Вельмишановному Михайлу Володимировичу від автора на Добро, Щастя і Божу Ласку". На звороті титульного аркуша праці "Трансатлантические дебаты: поворот Западной Европы к разрядке и позиция США" О. Гараня, професора кафедри політології НаУКМА, наявний такий дарчий напис: "Шановному Михайлу Володимировичу із щирою вдячністю за неоціненну допомогу та побажаннями всього найкращого 23.XI.91". Ю. Сивашов залишив автограф на власній книзі "Економічні стратегієми України", підготовану спільно з А. Філіпенко: "п. Михайлу з щирістю і великою надією, на довгу згадку про нашу спільну працю 30.10.98". Кожен із двох примірників навчального посібника "Силовий захист прав людини: питання легітимності в сучасному міжнародному праві" містить дарчі написи В. Кірсенку: "Професору Кирсенку М. В. з глибокою повагою М. І. Неліп м. Київ липня 1998 р." та "Шановному проф. М. В. Кирсенку. Щиро, М. Неліп м. Київ 1999 р.". Автори А. Мірзає та А. Бредіхин залишили такі записи у власних авторефератах дисертацій: "Дорогому другу Мише Кирсенку. На добрую память. Автор. 23.X.1970 г.", "Уважаемому Михайлу Владимировичу от автора".

В. Щербак, професорові кафедри екології НаУКМА, адресовано напис на виданні М. Держалюка "Угорські демократи проти тоталітаризму 20—30 рр.": "Шановному Віталію Олексійовичу Щербак з самими добрими побажаннями і ставленням <...> 11.02.93".

І. Петерс залишив на власній праці "Співдружність чехословацького і радянського народів у боротьбі проти фашизму в роки Другої світової війни" такий

напис: "Дорогому Виктору Андреевичу с чувством глубокой признательности от Игоря 5/XII-59 г."

На форзаці книги "В. И. Ленин о литературе и искусстве" містяться такі слова: "Николаю Ивановичу Мелонику от признательных учеников средней школы № 9 г. Каменец-Подольского с благодарностью за рассказы о Ленине. 17/X-69 г."

У праці П. Козловського "Магнатское хозяйство Белоруссии во второй половине XVIII в. (центральная и западная зона)" наявний дарчий напис, адресований В. Маркіній, докторці історичних наук та науковій керівниці Т. Балабушевич: "Профессору Валентине Алексеевне Маркиной, своему доброму другу и наставнику, старшему в науке и младшему по годам, с глубоким уважением, любовью и искренней благодарностью за неоценимую помощь в исследовательской работе". Вочевидь, саме від свого наставника Тетяна Аркадіївна й отримала цю книгу.

Фіномовне видання "Kivääri vai äänestyslippu?" містить авторський напис "For the students and teachers of Finnish history in Ukrainian Academic world 10.04.1999 with best regards Veli-Pekka Leppänen".

Кілька книг містять дарчі написи, адресовані не конкретній особі, а Києво-Могилянській академії. Зокрема, В. Овсієнко залишив автограф на власній праці "Світло людей: спогади-написи про Василя Стуса, Юрія Литвина, Оксану Мешко": "Кафедрі історії Києво-Могилянської академії 31.V.1996 р.". На звороті титульного аркуша сторінки художньо-документальної повісті "У холодних і гарячих водах" О. Берегуляк знаходимо напис: "Для бібліотеки НаУКМА на пам'ять про дідуся. 20.02.07" із підписом автора. У праці П. Штепи "Московство: його походження, зміст, форми й історична тяглість" залишено такий запис: "Бібліотеці Києво-Могилянської академії — від Української Республіканської партії. 5.VI.1996 р. В. Овсієнко".

Дарчі написи також містять видання "Alexander Guchkov and the end of the Russian Empire", "Lubelszczyzna w tysiącleciu Polski: referaty na Sesję zorganizowaną przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej i Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego w dniach 18—19 grudnia 1966 r.", "Розвиток товарного виробництва і торгівлі на Україні", "Еволюція феодальних отношений на Левобережній Україні в первой половине XVIII века", "Встречи с прошлым", "Из дальних лет", "Міжнародний імперіалізм і Україна, 1941—1945", "Історичне значення віковичної дружби українського та російського народів", "Яскрава сторінка визвольного руху", "Чудо в Филадельфии: 200 лет спустя", "Положение и антифеодальная борьба крестьян Волыни в 30-х—40-х гг. XVII в. (на материалах волынских актовых книг)", "Далекий сад", "Rzady Niemieckie Saksonii i Prus: a ruch narodowo-kulturalny Serbów łuzyckich, 1815—1919", "Депортації. Західні землі України кінця 30-х — початку 50-х рр."

Серед видань із дарчими написами, адресованими Т. Балабушевич, є вітчизняні й закордонні. Зокрема, наявні польськомовні записи у "Wprowadzenie do filozofii" М. Крепеца ("Pani <...> Tatianie Balabushevich od autora 21.X.1993"), "Dziedzictwo czy towar: Szlachecki handel ziemią w powiecie chełmskim w II połowie

XVII wieku" Г. Лашкевича, "Za wschodnią granicą 1917—1993: o Polakach i Kościele w dawnym ZSRR" Р. Дзвонковського; чеськомовні — у "Vznik Československa" Ю. Кризека.

На форзаці двох примірників "Любитимеш Господа Бога твого: Психологія зустрічі з Богом" А. Ченчіні знаходимо два різних дарчих написи: "Для Михайла Кірсенка від перекладача книги о. Діонісії Ляхович Київ, 9.6.1994" і "Ар. Тетяні Балабушевич з приводу зустрічі в УКМА від перекладача книжки, о. Діонісії Л. Київ, 9.6.1994". У збірнику наукових праць "Федоровские чтения 1978" міститься напис "Дорогий Тетяні Балабушевич від автора двох статей у цьому збірнику <...> Київ, січневий ранок року 1982-го". На титульній сторінці книги В. Бабенко "Украинцы в Башкирской ССР: поведение малой этнической группы в полиэтничной среде": "Високодостоїнній Тетяні Аркадіївній з добром та радістю. 09.01.97. З Різдом Христовим та Новим Роком!". На сторінках праці "Україна: освіта і держава" Ю. Алексєєва наявний дарчий напис: "Вельмишановній Тетяні Аркадіївній в знак високої поваги. 12.02.95". Книга-"переверт" "Недоспівана пісня / Книга про Ольгу" О. Колесниченко та Н. Колесниченко-Братунь містить напис "З повагою, автор. 12.10.05". В. Скуратівський звертається до Т. Балабушевич на титульній сторінці книги "Екранні мистецтва у соціокультурних процесах ХХ століття" зі словами: "Любий Тетяні Аркадіївній — від автора. 12.11.97". Цікавий запис розміщено на титульному аркуші монографії В. Грабовецького "Селянський рух на Прикарпатті в другій половині ХVII — першій половині ХVIII ст.": "Вельмишановному всіма поважному наказному отаману Тетяні Балабушевич на згадку про волинських козаків і карпатських опришків. Олекса Довбуш-Грабовецький. Луцьк, 12 лютого, року божого 1970". На форзаці "Естетики и литературной критики" В. Бєлінського знаходимо зворушливе привітання: "Дорогой

сестре Тане в день 19-летия: пусть льется в твою душу поток огненных мыслей "неистового Вассариона. 21.10.64". М. Драк залишив дарчий напис у власній книзі "Революції безсмертя. Місцями слави на Львівщині": "Шановній Тетяні Аркадіївній Балабушевич на добру згадку від автора. Львів, 2 березня 1984 р.". На титульному аркуші видання "Центры торговли европейской России в первой четверти XVIII века" вміщено дарчий напис з автографом: "Глибокоуважаемой Татьяне Аркадьевне на долгую память".

Маргіналії наявні на багатьох примірниках колекції. На сторінках "Топонимического минимума" є примітки біля праць О. Соболевського, Г. Богача, П. Кушнера, М. Сергієвського, О. Трубочова, Я. Станіслава, П. Смочинського, Б. Унбегауна. Чимало маргіналії знайдено на шпальтах журналів "Ковчег" (№ 1, 1993), "Международная жизнь" (листопад 1990 р.), у виданнях "Так делаются войны. О закулисной стороне и технике агрессии" А. Нордена; "The commanding heights: the battle between government and the marketplace that is remaking the modern world"; "История СССР" у двох частинах.

Висновки. Приватна книжкова колекція кандидата історичних наук, доцента кафедри історії НаУКМА Т. Балабушевич є важливою складовою частиною наукової бібліотеки навчального закладу. Зібрання віддзеркалює особисті та наукові інтереси власниці, свідчить про її ерудованість, тривалі академічні пошуки й творчі зв'язки з іншими вченими. Бібліотека містить не лише художню літературу, а й видання зі всесвітньої та вітчизняної історії, політології, економіки, географії, літературознавства. Численні дарчі написи й маргіналії на сторінках книг, журналів і каталогів можуть становити окремий предмет дослідження. Приватна бібліотека Т. Балабушевич є особливо цінним джерелом для дослідників у галузі історії, філології та політології, а також біографів ученої.

Список використаної літератури

1. Ярошенко Т. О. Бібліотека Національного університету "Києво-Могилянська академія": історія та відродження / Т. О. Ярошенко, Т. В. Бугасова // Києво-Могилянська академія в історії України : міжнар. наук. конф. (до 380-річчя від заснування Києво-Могилянської академії) : тези доп., м. Київ, 13—15 жовт., 1995 р. / [відп. за вип. В. К. Маньківський, З. І. Хижняк, Л. Ю. Копань] ; НаУКМА. — Київ. : [б. в.], 1995. — С. 43—45.
2. Ярошенко Т. О. Колекція Вячеслава Брюховецького в Могилянській бібліотеці / Тетяна Ярошенко, Тетяна Патрушева // Вісник Книжкової палати. — 2008. — № 11. — С. 17—20.
3. Ярошенко Т. О. Книжкова колекція Марти Богачевської-Хом'як у Києві / Тетяна Ярошенко // Бібліотечний вісник. — 1998. — № 4. — С. 56.
4. Казакова Н. Книжкова колекція Олега Зуєвського / Н. Казакова // Особисті книжкові колекції та особові фонди діячів української діаспори в бібліотеках та архівах України : зб. матеріалів конф. / [уклад. : Н. Казакова, О. Мастіпан] ; НаУКМА, Нац. парлам. б-ка України. — Київ : [б. в.], 2004. — С. 98—107.
5. Бекішева О. І. Поєднання несподіваного — екзотики та українськості — у літературних творах з колекції Віри Вовк / О. І. Бекішева // Особисті книжкові колекції та особові фонди діячів української діаспори в бібліотеках та архівах України : зб. матеріалів конф. / [уклад. : Н. Казакова, О. Мастіпан] ; НаУКМА, Нац. парлам. б-ка України. — Київ : [б. в.], 2004. — С. 90—97.
6. Борисова Т. О. Книжкова колекція С. І. Білоконя отримує нову "прописку" / Тетяна Борисова // Культура і життя. — 2013. — 21 черв. (№ 25). — С. 12.
7. Сидорчук Т. М. Архівний фонд Якіма Яреми: джерельне значення матеріалів / Таїса Сидорчук // Яким Ярема — вчений і воїн : збірник наукових праць до 130-ліття від дня народження / [авт.-упоряд. М. Падура]. — Львів : [б. в.], 2015. — С. 136—144.
8. Каталог бібліотеки Ярослава Головача / [уклад.: О. І. Архипська, Н. В. Казакова] ; Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія", Наук. б-ка. — Київ : КМ "Academia", 2001. — 77 с.
9. Ярошенко Т. О. Бібліотека Тетяни та Омеляна Антоновичів : [інтерв'ю з дир. Наук. б-ки НаУКМА Тетяною Ярошенко] / Ю. Морозюк // Могилянський вісник. — 2007. — 24 трав. (№ 15). — С. 1—2.

10. Патрушева Т. О. "Жнива скорботи": виставка з колекції Джеймса Мейса в Науковій бібліотеці Національного університету "Києво-Могилянська академія" / Т. О. Патрушева // Бібліотечний форум України. — 2008. — № 4. — С. 44—45.
11. Меморіальна бібліотека Джеймса Мейса в НаУКМА : путівник / [уклад.: О. Л. Жолудь, О. В. Олофінська, Т. М. Сидорчук, Г. В. Хроболова, Н. Г. Павлів] ; відп. за випуск Т. В. Чорна ; НаУКМА, Наукова бібліотека. — Київ : Національний університет "Києво-Могилянська академія", 2019. — 507 с.
12. Кізченко І. О. Осередок наукового спадку Омеляна Прицака у Могилянці / І. О. Кізченко // Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника: історія і сучасність : доп. та повідомлення Міжнар. наук. конф., Львів, 28—30 жовт. 2010 р. / [відп. ред. М. М. Романюк] ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника. — Львів : Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, 2010. — С. 189—191.
13. Сидорчук Т. М. До питання збереження документів факсимільного зв'язку в архівних фондах (на матеріалах особистого архіву академіка Омеляна Прицака) / Т. М. Сидорчук // Дослідження, реставрація та превентивна консервація музейних пам'яток. Сучасний стан. Перспективи розвитку : наук. доп. VIII Міжнародної наук.-практ. конф., (Київ, 23—27 трав. 2011 р.) / [відп. за вип. Стрельнікова С. О.] ; М-во культури України, Нац. наук.-дослід. реставрац. центр України. — Київ : [АДЕФ-Україна], 2011. — С. 367—369.
14. Сидорчук Т. М. Наукові взаємини Омеляна Прицака з вченими Туреччини (за матеріалами особового архіву О. Прицака в Національному університеті "Києво-Могилянська академія") / Т. М. Сидорчук // XVI Сходознавчі читання А. Кримського : тези доп. міжнар. наук. конф., м. Київ, 11 жовт. 2012 р. / Нац. акад. наук України, Ін-т сходознавства ім. А. Ю. Кримського. — Київ, 2012. — С. 63—65.
15. Сидорчук Т. М. Архів Омеляна Йосиповича Прицака / Т. М. Сидорчук // Бібліотечний вісник. — 2012. — № 6. — С. 32.
16. Сидорчук Т. М. Взаємини Омеляна Прицака та Ярослава Дашкевича на тлі епохи : (на матеріалах архіву О. Прицака в Національному університеті "Києво-Могилянська академія") / Таїса Сидорчук // Українське джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни на порозі XXI ст. : матеріали Міжнар. конф., присвяч. 85-літтю від дня народження Ярослава Дашкевича (13—14 груд. 2011 р., м. Львів) / НАН України. Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівське відділення ; упоряд.: М. Капраль, Н. Кіт, А. Фелонюк. — Львів : [б. в.], 2013. — С. 106—115.
17. Сидорчук Т. М. Матеріали Агатангела Кримського в архіві Омеляна Прицака / Таїса Сидорчук // Український археографічний щорічник: нова серія / Академія наук України, Археографічна комісія, Інститут української археографії ; [гол. ред. П. С. Сохань]. — Київ : Український письменник, 2013. — Вип. 18. — С. 101—116.
18. Кізченко І. О. Приватна книжкова колекція Омеляна Прицака в НаУКМА. Короткий огляд фонду, умови та перспективи зберігання / І. О. Кізченко // Стародруки і рідкісні видання в університетській бібліотеці : матеріали II Міжнародних книгознавчих читань (Одеса, 18—19 верес. 2012 р.) / [відп. ред. : М. О. Подрезова, О. В. Полевщикова ; бібліогр. ред. : О. С. Мурашко] ; М-во освіти і науки України, Одес. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, Наук. б-ка. — Одеса : ОНУ, 2013. — С. 145—149.
19. Сидорчук Т. М. Меморіальний кабінет-бібліотека Омеляна Прицака / Таїса Сидорчук // Пам'ятки України. — 2014. — № 11. — С. 68—75.
20. Сидорчук Т. М. Колекція Омеляна Прицака в Національному університеті "Києво-Могилянська академія" як інтелектуальна база розвитку університетського та академічного сходознавства / Т. М. Сидорчук // Сучасні тенденції сходознавства : збірник наукових праць за матеріалами XII Всеукраїнської науково-практичної конференції 22—23 квітня 2016 року. — Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2016. — С. 91—96.
21. Білокінь С. І. Балабушевич Тетяна Аркадіївна / С. Білокінь // Вчені Інституту історії України : біобібліографічний довідник / НАН України, Ін-т історії України; авт.: С. І. Білокінь, П. М. Бондарчук, С. Брега та ін. — Київ : [б. в.], 1998. — Вип. 1. — С. 9.

Olha Kopytova

Personal book collection of T. Balabushevych

The article determines the main features of the personal book collection of T. Balabushevych, the associate professor of the Department of History of National University of "Kyiv-Mohyla Academy" (NaUKMA) in the NaUKMA Library. The book collection reflects the personal and scientific interests of the owner, testifies to her general erudition, long academic search and creative connections with other scientists. The library contains not only fiction, but also publications on world and national history, political science, economics, geography, literary studies.

The paper analyzes the general characteristics of the collection, margins, gift inscriptions and bookplates, which are described in detail. It was found that the collections are mostly book editions — 79% of the fund, the rest — periodicals and individual articles obtained from scientific journals. Chronologically, the collection covers the period from 1905 to 2019. Its language structure is quite diverse, available editions in Russian, Ukrainian, Polish, Belarusian, Spanish, Italian, Lithuanian, German, Slovak, Hungarian, Finnish, French and Czech. The collection includes books published by publishing houses in Ukraine, Russia, Poland, the USA, the Czech Republic, Great Britain, Germany and others.

The relevance of the collection is determined for researchers of world history, as for the history of Eastern Europe and Ukraine, such as political scientists and lawyers.

Keywords: *book collection; private collection; NaUKMA Library; Tetiana Balabushevych; Kyiv-Mohyla Academy; history; Ukraine; Eastern Europe.*

References

1. Yaroshenko T. O. & Buhasova T. V. (1995). Biblioteka Natsionalnoho universytetu "Kyievo-Mohylianska akademiiia": istoriia ta vidrozhennia. *Kyievo-Mohylianska akademiiia v istorii Ukrainy*, pp. 43—45.
2. Yaroshenko T. & Patrusheva T. (2008). Kolektsiia Viacheslava Briukhovetskoho v Mohylianskii bibliotetsi. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, 11, 17—20.

3. Yaroshenko T. (1998). Knyzhkova kolektsiia Marty Bohachevskoi-Khomiak u Kyievi. *Bibliotechnyi visnyk*, 4, p. 56.
4. Kazakova N. V. (2004). Knyzhkova kolektsiia Oleha Zuievskoho. *Osobysti knyzhkovi kolektsii ta osobovi fondy diiachiv ukrainskoi diaspori v bibliotekakh ta arkhivakh Ukrainy*, pp. 98—107.
5. Bekisheva O. I. (2004). Poiednannia nepoiednuvanoho — ekzotyky ta ukrainskosti — u literaturnykh tvorakh z kolektsii Viry Vovk. *Osobysti knyzhkovi kolektsii ta osobovi fondy diiachiv ukrainskoi diaspori v bibliotekakh ta arkhivakh Ukrainy*, pp. 90—97.
6. Borysova T. O. (2013). Knyzhkova kolektsiia S. I. Bilokonia otrymuie novu "propysku". *Kultura i zhyttia*, 28, p.12.
7. Sydorчук T. M. (2015). Arkhivnyi fond Yakyma Yaremy: dzherelne znachennia materialiv. *Yakym Yarema — vchenyi i voin*, pp. 136—144.
8. *Kataloh biblioteki Yaroslava Holovacha*. (2001). Kyiv: KM "Academia".
9. Moroziuk Y. (2007). Biblioteka Tetiany ta Omeliana Antonovychiv: interviu z dyr. Nauk. b-ky NaUKMA Tetianoiu Yaroshenko. *Mohylianski visnyk*, 15, pp. 1—2.
10. Patrusheva T. O. (2008). "Zhnyva skorboty": vystavka z kolektsii Dzeimsa Meisa v Naukovii bibliotetsi Natsionalnoho universytetu "Kyievo-Mohylianska akademiia". *Bibliotechnyi forum Ukrainy*, 4, pp. 44—45.
11. *Memorialna biblioteka Dzeimsa Meisa v NaUKMA*. (2019). Natsionalnyi universytet "Kyievo-Mohylianska akademiia".
12. Kizchenko I. O. (2010). Oseredok naukovo spadku Omeliana Pritsaka u Mohyliantsi. *Lvivska natsionalna naukova biblioteka Ukrainy im. V. Stefanyka: istoriia i suchasnist*, pp. 189—191. Lviv. nats. nauk. b-ka Ukrainy im. V. Stefanyka.
13. Sydorчук T. M. (2011). Do pytannia zberezhenia dokumentiv faksymilnoho zviazku v arkhivnykh fondakh (na materialakh osobystoho arkhivu akademika Omeliana Pritsaka). *Doslidzhennia, restavratsiia ta preventyvnna konservatsiia muzeinykh pamiatok. Suchasnyi stan. Perspektyvy rozvytku*, pp. 367—369. Kyiv: ADEF-Ukraina.
14. Sydorчук, T. M. (2012). Naukovi vzaiemny Omeliana Pritsaka z vchenymy Turechchyny (za materialamy osobovoho arkhivu O. Pritsaka v Natsionalnomu universyteti "Kyievo-Mohylianska akademiia"). *In XVI Skhodoznavchi chytannia A. Krymskoho*, pp. 63—65.
15. Sydorчук T. (2012). Arkhiv Omeliana Yosypovycha Pritsaka. *Bibliotechnyi visnyk*, 6, p. 32.
16. Sydorчук T. M. (2013). Vzaiemny Omeliana Pritsaka ta Yaroslava Dashkevycha na tli epokhy: (na materialakh arkhivu O. Pritsaka v Natsionalnomu universyteti "Kyievo-Mohylianska akademiia"). *Ukrainske dzhereloznavstvo ta spetsialni istorichni dystsypliny na porozh XXI st.*, pp. 106—115.
17. Sydorчук T. M. (2013). Materialy Ahatanhela Krymskoho v arkhivi Omeliana Pritsaka. *Ukrainskyi arkhohrafichnyi shchorichnyk: nova seriia*, 18, pp. 101—116.
18. Kizchenko I. O. (2013). Pryvatna knyzhkova kolektsiia Omeliana Pritsaka v NaUKMA. Korotkyi ohliad fondu, umovy ta perspektyvy zberihannia. *Starodruky i ridkisi vydannia v universytetskii bibliotetsi*, pp. 145—149.
19. Sydorчук T. M. (2014). Memorialnyi kabinet-biblioteka Omeliana Pritsaka. *Pamiatky Ukrainy*, 11, pp. 68—75.
20. Sydorчук T. M. (2016). Kolektsiia Omeliana Pritsaka v Natsionalnomu universyteti "Kyievo-Mohylianska akademiia" yak intelektualna baza rozvytku universytetskoho ta akademichnoho skhodoznavstva. *Suchasni tendentsii skhodoznavstva*, pp. 91—96.
21. Bilokin S. I. (1998). Balabushevych Tetiana Arkadiivna. *Vcheni Instytutu istorii Ukrainy: biobibliohrafichnyi dovidnyk*, 1, p. 9.

Надійшла до редакції 12 лютого 2021 року

ЗА РУБЕЖЕМ

УДК 017.1-028.27(71):[016:94(477)]:025.5](045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2021.2(295).45-52

Світлана Галицька,

науковий співробітник

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,

e-mail: galizkaya@nbuv.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7902-8580>

Наталія Орешина,

молодий науковий співробітник

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,

e-mail: n.oreshina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0432-5166>

Тетяна Устинова,

молодий науковий співробітник

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,

e-mail: ustynova@nbuv.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6551-8335>

Колекції Бібліотеки та архівів Канади як джерельна база наукових досліджень історії України

У статті розглянуто колекції Бібліотеки та архівів Канади, що охоплюють матеріали історико-культурної спадщини країни. Проаналізовано досвід Бібліотеки та архівів Канади зі структурування й організації інформаційних ресурсів українознавчої тематики та пошукові можливості електронного каталогу. З'ясовано, що впорядковані інформаційні масиви тематичної спрямованості утворюють джерельну базу для наукових досліджень різних дисциплін,